

Za sigurnost najodgovorniji policija i klubovi, a **najmanje zaštitari i redari**

U medijima se često kritizira rad zaštitara na osiguranju športskih natjecanja, ponajprije nogometnih, te se dio odgovornosti za nereda i incidente pokušava prebaciti na zaštitare. Naš je ugledni suradnik stoga samo za Zaštitu proveo detaljnu analizu zaštitarskih i policijskih propisa, s posebnim osvrtom na Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima koji temeljno regulira tu problematiku. Pa krenimo redom...

Željko Cvrtila,
mr. krim.

U zadnje su se doba u medijima pojavili napisi kojima se stigmatizira rad zaštitara na osiguranjima športskih utakmica, napose nogometnih. Dio odgovornosti za nereda i incidente pokušava se prebaciti na rad zaštitara, tvrdnjama da su upravo oni glavni krivci za propu-

ste pri pregledu i unošenju pirotehničkih sredstava koje neki navijači koriste na utakmicama paleći ih i bacajući na igralište ili među gledatelje, tetime izazivaju nereda pa i prekide utakmica. Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima (NN 117/03, 71/06, 43/09, 34/11), mijenjan je i nadopunjava tri puta od njegova donošenja godine 2003. Svaka nova izmjena i dopuna uglavnom je pooštřavala pravila organiziranja, štićenja i ponašanja na športskim natjecanjima te povisivala kaznene

sankcije, da bi u zadnjoj izmjeni zapravo bila uvedena i kaznena djela s mogućnošću određivanja i višegodišnjih zatvorskih kazni. Najveća je zapriječena kazna 10 godina zatvora. Postojeći zakon od samog početka donošenja, uz policijske zaštitne snage predviđa i redarsku službu koju treba organizirati organizator natjecanja. Organizator je dužan, sukladno procjeni mogućnosti izbijanja nereda i nasilja, pritom surađivati s policijom i osigurati dovoljan broj osoba na osiguranju natjecanja.

Osobe na osiguranju su: policajci, redari i zaštitari, odnosno čuvari. Policajci i zaštitari (čuvari) posebnim zakonima imaju posebne ovlasti koje imaju pravo primjenjivati pri osiguranju natjecanja pa je tu posebno zanimljiva kategorija redara čije su ovlasti prethodnim dopunama uvedene u predmetni zakon.

Imamo dvije kategorije redara:

- zaštitari i čuvari koji imaju ovlasti sukladno Zakonu o privatnoj zaštiti
- zaposlenici organizatora, dragovoljci i članovi klubova navijača koji moraju biti posebno osposobljeni za bavljenje poslova redara na sportskim natjecanjima, a redarska služba mora biti organizirana s jasnom zapovjednom strukturom.

Zaštitari učinkovitiji od redara

Ali u praksi se često događa da organizator sportskog natjecanja unajmljuje redare putem zaštitarskog subjekta (što je zakonski dvojbeno), tako da se za rukovoditelja redara određuje osoba koja je istodobno i odgovorna osoba, odnosno voditelj zaštitarske tvrtke unajmljene za osiguranje natjecanja. Organizator takvu osobu u svoje ime imenuje voditeljem redara ispred organizatora. Tada zapravo zaštitarska tvrtka unajmljuje redare u

Najveća odgovornost u lancu odgovornih za sigurnost za sprječavanje nereda i nasilja na natjecanjima leži na organizatorima i policiji, a od klubova se očekuje da promjene podrže, makar i izgubili neke svoje interese i dio novca, dok je na zaštitarima i redarima odgovornost - najmanja

ime organizatora i priprema čitavo osiguranje (osim policijskog) u ime organizatora natjecanja. To je zapravo dobra praksa jer se tada automatski zaštitarska i redarska služba stavljaju pod jedinstveno rukovođenje, a izvršavanje se sigurnosnih zadaća sinkronizira.

Takvu bi praksu trebalo i jasno zakonski definirati jer postojeća dvojnost između redara organizatora i zaštitara koje je opet angažirao organizator, samo unosi razmirice, neujednačenost u postupanju i nesinkronizirano provođenje zadaća, što sve u kriznim situacijama može biti razlogom neadekvatnog postupanja, uslijed čega mogu nastati ozbiljne štete za ljude i imovinu. Posve je jasno da se tu išlo na ruku organizatorima kojima je na taj

način dana mogućnost da jeftino - iz redova svojih zaposlenika ili navijača - organiziraju redarsko osiguranje natjecanja.

Ipak, bez obzira na obveze dane novim izmjenama Zakona, temeljem kojih redari moraju (ne i zaštitari i čuvari) proći obuku kojom ih se upoznaje s njihovim obvezama i ovlastima i u kojoj se ocjenjuje stupanj njihove fizičke i psihičke pripremljenosti i podobnosti za obavljanje redarskih poslova, od njih se ne može očekivati učinkovitost koju mogu postići licencirani zaštitari i čuvari. Dva su razloga za to:

- zaštitari i čuvari znatno su više educirani i svakodnevno u praksi izvježbavaju svoja postupanja kroz primjenu ovlasti,
- redari, posebice oni iz redova navijača, poznaju svoje kolege navijače i teško se od njih može očekivati striktno provođenje zakona. Zasigurno baš tu leži tajna propusnosti unošenja nedozvoljenih predmeta na prostore natjecanja. Uz to su slabije educirani i taj posao obavljaju relativno rijetko pa su slabije izvježbani za zadaće osiguranja.

Samo policija ima sve ovlasti

Iz male analize ovlasti (tablica 1.) bitnih za osiguranje javnih okupljanja i to službi koje sudjeluju u osiguranju sportskih

Zaštitarske tvrtke mogu kupiti zaštitnu opremu za čuvare i zaštitare koji čuvaju javna okupljanja, no to su veliki troškovi, a zakonska obveza ne postoji pa tvrtke to uglavnom ne čine, dok je stanje s redarima još gore jer je njihovo opremanje još neisplativije

Tablica 1: Analiza ovlasti bitnih za sprječavanje nereda na sportskim natjecanjima

SLUŽBA/OVLAST	Tjelesna snaga	Sredstva za vezivanje	Palica	Prisila po zapovijedi	Zaštitna oprema	Pregled prostora	Video nadzor
Policija	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
Zaštitari	Da	Da	Ne	Da	Ne	Ne	Ne
Redari	Da	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne

natjecanja, vidljivo je da samo policija ima kompletne ovlasti koje može primijeniti u rizičnim situacijama, tj. u slučaju eskaliranja nasilja i nereda na natjecanjima. U takvim slučajevima ni zaštitari niti redari ne mogu imati važnijih intervencija. Ključne su ovlasti u takvim slučajevima:

- mogućnost primjene tjelesne snage i to posebice po zapovjedi, jer pojedinac zasigurno ne može ići raditi bilo kakvu intervenciju u masu;
- uporaba palice jer se u masi uporabom različitih poluga i zahvata, odnosno tjelesne snage, ne može očekivati učinkovitost;
- korištenje zaštitne opreme (kaciga s viziorom, zaštitni prsluci, zaštita za laktove i koljena, adekvatna obuća, zaštitni štيتovi) kojom ne raspolažu ni zaštitari niti redari, bez koje bez ozbiljnih posljedica nije moguće intervenirati u masi i u takvim nasilnim situacijama;
- korištenje videonadzora koji nije na raspolaganju redarima i zaštitarima onemogućuje i pravodobna obavještenost, odnosno reagiranje, a nadzor obavlja samo policija.

Zaštitarske bi tvrtke već sad mogle uložiti sredstva u kupnju zaštitne opreme za čuvare i zaštitare koja bi se koristila pri osiguranju javnih okupljanja. Budući da su u pitanju znatna financijska sredstva, a takva zakonska obveza ne postoji, zaštitarske se tvrtke na takav poslovni postupak uglavnom ne odlučuju. Situacija s redarima koji se uglavnom *ad hoc* okupljaju za svako novo osiguranje (neovisno o tome organiziraju li ih zaštitarske tvrtke ili organizatori natjecanja), još je gora jer se njihovo opremanje još manje isplati.

Organizatori športskih natjecanja, odnosno klubovi, po postojećim bi propisima mogli organizirati vlastite redarske službe ili unutarnje čuvarske službe, ali je

Organizatori natjecanja, dakle klubovi, po postojećim propisima mogu organizirati vlastite redarske službe ili unutarnje čuvarske službe, iako je ozbiljno pitanje isplativosti takvog postupka, a trebali bi zaposliti i stručnjake za poslovnu sigurnost koji bi te službe vodili

ozbiljno pitanje isplativosti takvog poslovnog postupka. Takve službe (redarske ili čuvarske) naprosto ne bi imale svakodnevnih poslova, a istodobno je za osiguranje športskog natjecanja potreban angažman velikog broja redara i zaštitara koje treba plaćati bez obzira ima li za njih svakodnevnih poslova.

Također bi trebali zaposliti stručnjake za poslovnu sigurnost koji bi te službe vodili. Čak i ako bi se ustrojile samo redarske službe sastavljene od periodično angažiranih redara, oni se trebaju educirati i nekako paušalno plaćati, a pri pozivanju na povremena osiguranja velika je vjerojatnost da se dobar broj njih (zbog osobnih obveza) neće odazvati, te se tako na njih ne može u potpunosti računati. U takvim bi slučajevima organizator možda čak bio doveden u situaciju da policija zabrani održavanje natjecanja zbog neispunjenih sigurnosnih uvjeta.

Svedeni samo na prevenciju

Ni zaštitarskim tvrtkama nije isplativo u pripremi držati velik broj zaposlenika koje bi samo povremeno angažirali na osiguranjima športskih natjecanja, a Zakon o privatnoj zaštiti zabranjuje im zapošlja-

Organizator natjecanja često unajmljuje redare putem zaštitarskog subjekta (što je zakonski dvojbeno), pa se za rukovoditelja redara određuje osoba koja je ujedno i odgovorna osoba, tj. voditelj zaštitarske tvrtke unajmljene za osiguranje natjecanja - tako zapravo zaštitarska tvrtka unajmljuje redare u ime organizatora i u njegovo ime priprema osiguranje (osim policijskog). Tu dobru praksu treba zakonski definirati jer sadašnja dvojnost između redara i zaštitara unosi razmirice, nesklad i neujednačenost, što kod incidenata može dovesti do ozbiljne štete za ljude i imovinu

vanje zaštitara i redara na određeno vrijeme ili na Ugovor o djelu.

Treba napomenuti i još neke ovlasti poput uporabe kemijskih sredstava i vodenih topova, koje su isto u nadležnosti policije, a kojima se učinkovito suzbijaju neredi većih razmjera. Pregled prostora športskog natjecanja koji se mora obaviti prije puštanja gledatelja, uglavnom obavlja policija iako to nije zabranjeno redarima i zaštitarima, no policija je ipak za to opremljena detektorima i uvježbanim službenim policijskim psima.

Možemo stoga zaključiti da su i zaštitari i redari svedeni isključivo na prevenciju kod ulaska gledatelja na prostore natjecanja, za što im pozitivni pravni propisi daju adekvatne ovlasti kao što su: zaustavljanje, identificiranje (legitimiranje) i pregled osoba i stvari, izdavanje upozorenja i zapovjedi, alkotestiranje te uporaba tjelesne snage i vezivanja kao najoštija mjera za koju su ovlašteni na takvim skupovima.

Dakle, oni imaju ovlasti na ulazima postaviti i pregledati navijače te:

- zabraniti pristup u športski objekt osobima koja je u alkoholiziranom stanju iznad 0,50 g/kg, koja je pod utjecajem

droge ili koja pokušava u objekt uni-
jeti alkohol, drogu, pirotehnička sred-
stva, oružje ili druge predmete pogod-
ne za nanošenje ozljeda ili za stvaranje
nereda i nasilja,

- zabraniti gledateljima prijelaz iz jed-
nog dijela objekta u drugi,
- zadržati gledatelja koji se nasilno
ponaša ili drukčije remeti red i mir na
natjecanju te ga predati policiji,
- onemogućiti gledatelje u pristupu u
one dijelove objekta koji nisu namije-
njeni gledateljima,
- osobe zatečene u počinjenju prekršaja
predati policiji,

- primijeniti tjelesnu snagu radi odbija-
nja napada na sebe, gledatelje i druge
osobe ili napada usmjerenog na uni-
štenje ili oštećenje športskog objek-
ta i opreme.

Čitavim osiguranjem rukovodi policija,
što nedvojbeno proizlazi iz članka 8.
st. 2. ZSNŠN kojim se propisuje da
najviše rangirana osoba u hijerarhiji
zapovijedanja mora biti - iz redova
policije. Tako policija u svakom trenu
ima mogućnost upotrijebiti zaštitare i
redare radi provođenja pojedinih mjera
iz njihove nadležnosti i kao svoj pričuvni
ešalon, što se u praksi i čini. Dakle, čitavo

je osiguranje podvrgnuto rukovođenju i
zapovijedanju policiji, čime je policija,
osim rukovođenja, na sebe preuzela i
cjelokupnu odgovornost za sigurnost na
športskim natjecanjima.

Kako protiv pirotehlike

Osim osoba za osiguranje (policija, zašti-
tari, redari), organizator je dužan osigura-
ti i tehničke i organizacijske mjere zašti-
te: uređaj za kontrolu i brojanje ulaznica,
neprekidan videonadzor s mogućnošću
ispisa i pohranjivanja snimljenog mate-
rijala, odvojene parkirališne prostore za
autobuse i osobna vozila gostujućih navi-
jača, dovoljan broj ulaza i izlaza, ulazno-
izlazna vrata koja se otvaraju prema vani
s posebnim spravama za zatvaranje (bez
zaključavanja ključem) kojima rukuje
osposobljeno osoblje, rampe za usmjera-
vanje gledatelja, vidljivo označene prolaze
i stubišta, mogućnost puštanja gledatelja
u natjecateljski prostor i plan evakuaci-
je u izvanrednim situacijama, zaštitu od
požara, odgovarajuće prepreke za razdva-
janje gledatelja, zasebnu prostoriju opre-
mljenu za vizualno praćenje športskog
objekta i efikasno zapovijedanje redar-
skom službom, ozvučenje jače od posto-
jeće buke radi obavješćivanja gledatelja
s mogućnošću snimanja, te samostalan
izvor električne energije.

Najveća odgovornost u prikazanom lan-
cu odgovornih za sigurnost za sprječava-
nje nereda i nasilja na športskim natjeca-
njima leži na organizatorima i policiji pa
bi zato upravo oni trebali pokrenuti pro-
mjene propisa, dok se od klubova očeku-
je da promjene podrže, makar i izgubili
neke svoje interese i dio financija dodat-
no uloženi u osiguranje. Ako se uistinu
želi veća sigurnost na športskim natje-
canjima u što se svi zaklinju, no potvrda
toga djelima se malo teže pokazuje, to je
za potpisanog autora jedini i najbolji put.
Na zaštitarima i redarima odgovornost je
najmanja jer su oni samo u funkciji orga-
nizatora koji ih je i angažirao.

Sami propusti kod unošenja piroteh-
ničkih sredstava u prostor športskog
natjecanja, mogu se anulirati i temeljem
postojećih zakonskih rješenja uz dobru,
zajedničku i sinkroniziranu organizaci-
ju policije i organizatora, putem zaštita-
ra i redara, uz profesionalizaciju službi
i neovisno, bez pritiska dosljedno pro-
vođenje propisa. To, doduše, uvijek ide
teže bez propisanih zakonskih obveza. ■

Predlažemo: promijeniti oba zakona

S obzirom na sve, želimo li poboljša-
ti sigurnosnu situaciju na športskim bori-
lištima, policija bi trebala predložiti pro-
mjene Zakona o sprječavanju nereda na
športskim natjecanjima i Zakona o privat-
noj zaštiti, tako:

- da se organiziranje osiguranja omogući
isključivo putem zaštitarskih subjekata,
- da se zaštitarskim tvrtkama omogući
angažiranje redara po potrebi i zapošlja-
vanje zaštitara i redara na određeno ili
na Ugovor o djelu,
- da se kategorija redara s njegovim ovla-
stima za sva rizičnija javna okupljanja,
propíše jedinstvenim zakonskim propi-
som (najbolje Zakonom o privatnoj zašti-
ti) jer i Zakon o javnom okupljanju propi-
suje još jednu kategoriju redara koji bi
trebali osiguravati pojedina javna oku-
pljanja, pa i sigurnosno rizična,
- da se organizatorima, tj. klubovima, osta-
vi mogućnost organiziranja vlastitih unu-

tarnih čuvarskih službi, čija bi učinko-
vitost ipak bila manja zbog međusob-
ne uvezanosti unutar klubova, odnosno
organizatora,

- da se zaštitarske subjekte obveže na
opremanje zaštitnom opremom svih oso-
ba na osiguranjima športskih natjecanja,
- da se organizatori natjecanja obvežu na
cjelovitu sigurnost na natjecanju (osim
vanjskih javnih prostora - policijska nad-
ležnost) tako da bi odgovornost bila jasna
i ne bi se mogla prebacivati,
- da se zaštitari i redari ovlaste na upora-
bu još nekih sredstava prisile, radi učin-
kovitijeg provođenja zadaća osiguranja.
- Takvim bi se zakonskim promjenama omo-
gućilo fuzioniranje zaštitarske i redarske
službe, s jedinstvenom pojačanom eduka-
cijom, zajedničkim rukovođenjem, novim
zapošljavanjem i učinkovitijim obavljanjem
osiguranja športskih natjecanja, ali i dru-
gih rizičnih javnih okupljanja.

